

117 . Crăciunești | Comuna: Băița | Județ: Hunedoara | Punct: Peștera Balogu | Anul: 2019

Anul: 2019

Cod RAN: 88136.03

Perioade: Preistorie

Epoci: Paleolitic, Mezolitic, Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului

Categorii sit: Domestic

Autori: Marc Antoniu, Ioan Alexandru Bărbat, Adrian Doboș, Romică Pavel, Wei Chu, Cătălin Rișcuța, Nicolae Bute

Instituții: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universităt Köln, Germany, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "Dunărea de Jos", Galați

Raport

Descrierea situației

Comuna Băița este situată într-un defileu calcaros (valea Căianului), iar în cei doi versanți ai acestuia (Măgura Feredeului în dreapta și Măgura Băiței în stânga) adăpostesc numeroase peșteri. Deși cunoscute încă din secolul al XIX-lea, relativ puține au fost cercetate prin săpături arheologice. Pe Măgura Feredeului au fost făcute săpături în peștera Balogu în 1924 de către M. Roska, ocazie cu care menționează descoperirea de faună fosilă, plus o piesă din piatră cioplită, probabil paleolitică (Păunescu 2001; Roska 1924), în peștera Groapa Lupului în 1999 de către Al. Păunescu 2001), iar pe Măgura Băiței în peștera Șura de Mijloc/Șura cu Trei Intrări de către I. Andrițoiu, în anii 1970 (Luca 2008).

Obiectivele cercetării

Date fiind informațiile relativ puține și uneori incerte privind locuirile de peșteră din cele două Măguri, am urmărit efectuarea de sondaje în două peșteri semnalate ca având descoperiri arheologice (Balogu și Zidul de Sus) și într-o peșteră pentru care nu aveam semnalări (Copta Mare).

Rezultate:

Peștera, aflată în Măgura Feredeului la altitudinea de 430 m, are trei deschideri și o dezvoltare totală de 118 m. Peștera este compusă din patru săli; în lipsa unei descrieri a acestora, noi le-am denumit, dinspre intrare, astfel: Gura peșterii/Sala 1, Sala 2, Sala 3, Sala 4.

Situl a fost cercetat în 1924, când în urma unui sondaj adâncit până la 0.55 m la gura peșterii, a fost anunțată descoperirea de faună pleistocenă și a unei piese cioplite din jasp (Roska 1924).

Cercetările din 2019.

-Gura peșterii

Au fost efectuate două sondaje de 1m x 1m. Primul (S1) a intersectat o săpătură veche, probabil cea a lui M. Roska. Săpătura a fost oprită la 0.70m din cauza unei aglomerări de pietre mari. Stratigrafia, în porțiunea păstrată in situ, este identică cu cea din S2 (v. infra).

S2 (fig. 2 – marcarea ca S3 pe tabla indicatoare este o eroare) a oferit următoarea secvență stratigrafică:

-0-0.05 m, nivel cenușiu, compus din orizont humic actual și cenușă

-0.05 – 0.35 m, limon roșiatic cu foarte multe claste angulare de calcar, cu dimensiuni de 15-20 cm

-0.35 cm – 1.10 limon roșiatic cu blocuri mari de calcar, friabil mai ales în partea superioară

-1.10 m, blocuri mari de calcar – oprirea săpăturii

În S1 și S2 am descoperit resturi ceramice în orizontul cenușiu, iar în nivelurile subjacente foarte puține fragmente de faună fosilă.

- Sala 3

În ultimele două săli peșterii au fost observate urmele unor „săpături arheologice”, dar nu putem ști dacă reprezintă urmele cercetărilor întreprinse de Gábor Téglás și Márton Roska. Într-o anumită măsură bănuim că „șanțul” (asemănător unei „secțiuni magistrale”) descoperit în penultima sală a peșterii, în zona centrală (Fig. 3/1) orientat aproximativ est-vest, se poate să fi fost practicat de unul dintre cei doi arheologi maghiari, fără a exclude și posibilitatea unor intervenții mai recente (mijlocul sau a doua jumătate a secolului XX?).

Prezența, pe marginile „secțiunii arheologice” menționate anterior, a numeroase fragmente ceramice preistorice și a mai multor piese osteologice, care după toate probabilitățile indicau practicarea unor cercetări mai puțin atente, probabil cu surse de iluminat mai slabe, ne-au determinat să practicăm un mic sondaj (Caseta 1 - C1), de 1,5 × 1,5 m (Fig. 3/2) plasat pe marginea de sud-est a „sălii trei”, nu foarte departe de un horn al peșterii, care face legătura cu platoul superior al Cheilor Băiței. Obiectivul principal al diagnosticului intruziv a constat în verificarea sedimentului arheologic, și anume dacă săpăturile arheologice de la finalul secolului XIX și de la începutul veacului XX au epuizat depunerile antropice, mai ales că marginea de nord a casei noastre, de circa 0,5 × 0,5 m, intersecta zona acestora.

Rezultatele cercetărilor arheologice au arătat faptul că sedimentul din peșteră nu a fost afectat decât parțial în zona casei C1, mai mult în partea superioară, pe aproximativ 0,30-0,40 m. Astfel au fost deranjate nivelurile care conțineau materiale ceramice specifice epocii bronzului, celei de-a doua epoci a fierului și evului mediu.

După adâncimea de 0,30-0,40 m au fost descoperite până la cel puțin 10 niveluri arheologice, acestea însumând diferite amenajări, gropi, vetre, niveluri cu cenușă și cărbune etc. Din punct de vedere cultural, aproape 1,00 m de sediment arheologic aparține în exclusivitate eneoliticului final, la baza nivelului Coțofeni, pe 0,10-0,15 m fiind documentat și un orizont posibil contemporan cu manifestările de tip Sălcuța IV – Herculane II-III. După adâncimea de 1,85-2,00 m, sondajul a mai fost continuat încă 0,30 m într-un sediment compact, calcaros, fără materiale arheologice.

Materialele arheologice se păstrează în condiții foarte bune, ceramica având angoba și slipul foarte bine conservate. Printre artefactele reprezentative, putem să amintim descoperirea unei cești (Fig. 3/3) ornamentată prin furchenstich, specifică fazei III a culturii Coțofeni, dar și a unor unelte din os.

În cele din urmă, după aproape 140 de ani de la primele cercetări efectuate în asupra punctului Crăciunești-Peștera Balogu (Szabó József), și încă după aproape toți atâția ani în care s-a discutat în literatură despre importanța descoperirilor și a artefactelor din cavitatea naturală hunedoreană, se poate afirma că diagnosticul intruziv a confirmat pentru prima dată prezența unui sit arheologic extrem de complex, cel puțin în penultima sală a peșterii, dinspre nord-vest, sedimentul arheologic aparținând perioadelor post-paleolitice ajungând între 2,00 m și 2,40 m grosime.

Bibliografie

- R. Maxim-Alaiba, ActaMM, 5-6, 1983-1984, p.99-149; idem, în La civilisation de Cucuteni en context european, BAI, 1, Iași, 1987; S. Haimovici, ActaMM, 9-11, 1987-1989, p.83-89.

Informații suplimentare online

[Raportul 6289 din cronica.cimec.ro](http://raportul6289.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
